

המדיניות הנאצית כל פי יהודי גרמניה בשנים 1933 עד 1938

לפני עליית הנאצים לשלטון חיו בגרמניה כ-600 אלף יהודים. על פי החוקה ברפובליקת ויימאר, הוענקו ליהודים זכויות אזרח מלאות. יהודי גרמניה התערבו בחיי החברה והמדינה, ומרביתם הגדירו את עצמם קודם כול כגרמנים ואחר כך כבני הדת היהודית. הם האמינו כי ביכולתם להשתייך אל העם הגרמני בלי לוותר על המוצא ועל התרבות היהודיים. היהודים מילאו תפקידים בכירים בממשל. אחרים השתלבו בתפקידי פקידות במוסדות המדינה, והיו שעסקו במקצועות חופשיים - רופאים, משפטנים וכדומה, והשתלבו בעולם האקדמי ובמחקר המדעי. היהודים השתלבו בכל ענפי המשק במדינה: ייצור טקסטיל, עסקו בבנקאות, במסחר ועוד.

עליית הנאצים לשלטון: בשנת 1933 עלה היטלר לשלטון בגרמניה והטמיע בעם הגרמני את האידאולוגיה הנאצית. עם עליית הנאצים לשלטון החלה האנטישמיות להתפשט ברחבי גרמניה ונשמעו אף קריאות להחרמת היהודים. מרגע עלייתם לשלטון בבחירות דמוקרטיות, החלו הנאצים ברדיפת יהודי גרמניה. המדיניות האנטי יהודית פגעה בכל תחומי החיים היהודיים. השלטון הנאצי הצליח לבודד ולבדל את יהודי גרמניה, שהיו כה מעורבים בחברה הגרמנית. שלטון זה פירק צעד אחר צעד, את השותפות של היהודים בחברה הגרמנית. בשנים הראשונות לשלטונם פגעו הנאצים ביהודים באמצעות **חוקה ותעמולה**, אך החוקים שנחקקו לא פגעו בכל יהודי גרמניה אלא רק בחלקם.

בשלב זה מטרת השלטון הנאצי לבודד את היהודים מבחינה חברתית, לנשל אותם מרכושם, ולעודד הגירתם אל מחוץ לתחומי גרמניה. הגרמנים עשו זאת על מנת לצמצם ככל האפשר את השפעתם של היהודים בגרמניה וליצור גרמניה נקייה מיהודים. הרעת היחס כלפי היהודים נעשתה בהדרגה. בהתחלה הושפל, בודדו מבחינה חברתית ונושלו מבחינה כלכלית, ולבסוף החריף מצבם עד כדי אלימות מכוונת וגלויה, גירושם ומעשי רצח.

המדיניות הנאצית כלפי היהודים התנהלה בשלוש שלבים:

שלב א' 1933 - 1934: המטרה בידוד חברתי וניקוי מערכות מרכזיות בגרמניה מהשפעת היהודים. דחיקת רגלי היהודים ממערכות השלטון, החינוך והתרבות על מנת לבסס את השלטון הנאצי. בתקופה זו נחקקו חוקים רבים שנועדו באופן מגמתי לבודד את היהודים ולהרחיקם מהשירות הציבורי, מקצועות חופשיים ומתחומי החינוך והתרבות.

דוגמאות: יום החרם הכלכלי, החוק בדבר החזרת הפקידות המקצועית על כנה, חוק השחיטה, שריפת הספרים, איסור על לימוד בבת"ס ובאוניברסיטאות.

הרחבה בעמ' הבא

יום החרם 1.4.1933

חודשיים לאחר מינויו של היטלר לקנצלר הוטל חרם כלכלי כָּלֵל ארצי על היהודים בגרמניה. הייתה זו הפעולה המאורגנת הכלל-ארצית הראשונה נגד היהודים. החרם נקבע ליום שבת, 1 באפריל 1933. כחצי ענק שהופיעו ברחובות קראו לאזרחי גרמניה לא לקנות בבתי עסק של יהודים.

ביום החרם עמדו משמרות של חברי המפלגה הנאצית סמוך לחנויות ולבתי עסק של יהודים ומנעו מקונים להיכנס. החרם לא זכה להצלחה שלה ציפו הנאצים - רבים מאזרחי גרמניה גילו אדישות למתרחש, ואילו רבים מן היהודים העדיפו שלא לפתוח את בתי עסק שלהם ביום החרם.

בשל לחץ בינלאומי הופסק החרם בסופו של דבר לאחר יום אחד בלבד. השלטון הנאצי הבין כי חרם ממושך עלול לפגוע בכלכלת גרמניה, שהייתה תלויה גם בקשרים עם מדינות אחרות וגם בגופים כלכליים - כמו בנקים ומפעלי תעשייה - שבהם היו שותפים יהודים.

החוק בדבר החזרת הפקידות המקצועית על כְּנָה 7.4.33

ימים מספר לאחר יום החרם חוקק השלטון הנאצי את החוק האנטי-יהודי הראשון מאז מתן האמנציפציה: החוק בדבר החזרת הפקידות המקצועית על כְּנָה. על פי חוק זה נקבע כי בשירות הציבורי הגרמני יעבדו רק אזרחים ארים, ופיטוריהם של עובדים לא ארים מותרים.

כפי שכבר ראינו, מנו יהודי גרמניה רק כחצי אחוז מהאוכלוסייה, אך 12% מעובדי השירות הציבורי היו יהודים, ולכן יהודים רבים מצאו את עצמם מפוטרים וחסרי יכולת לפרנס את משפחותיהם. רופאים ועורכי דין יהודים פוטרו ממשותיהם בשירות הציבורי; יהודים פוטרו ממשורות ניהול בנקים, ובהם גם מי שהיו שותפים בבעלות הבנק או שנמנו עם מייסדיו. יהודים סולקו ממשותיהם בתחום התקשורת, מורים יהודים פוטרו ממשותיהם, ומרצים סולקו מן האוניברסיטאות.

שריפת הספרים 10.5.33

בגרמניה הנאצית אורגנו שריפות רבות של ספרים של סופרים יהודים ולא יהודים שחלקו על האידיאולוגיה הנאצית.

אחת השריפות המפורסמות הייתה שריפת הספרים בכיכר האופרה בברלין (קרויה כיום כיכר בֶּבֶל), ב-10 במאי 1933. את השריפה יזם יוזף גבלס, שר התעמולה הגרמני, ואת ביצועה ארגן משרדו - משרד התעמולה. 20,000 ספרים עלו באש.

החוק נגד ציפוף בתי ספר גרמניים ומוסדות להשכלה גבוהה 25.4.33

החוק נגד ציפוף בתי ספר גרמניים ומוסדות להשכלה גבוהה קבע ליהודים מכסה של 1.5% מכלל הנרשמים לבתי ספר תיכוניים ולאוניברסיטאות, וכן עד 5% מכלל הנרשמים לכל בית ספר ספציפי. ב-1938 נאסר על היהודים באופן מוחלט ללמוד במוסדות לימוד כלליים ובסתיו 1941 נסגרו בתי הספר היהודיים בצו מנהלי.

חוק השחיטה הכשרה - 4.33

התעמולה הנאצית סילפה את העובדות ותיארה את השחיטה הכשרה כמעשה אכזרי שגורם סבל רב לחיות. ב-21 באפריל 1933 נחקק חוק האוסר לבצע שחיטה כשרה בגרמניה.

עם החלת החוק נוצר בגרמניה מחסור חמור בבשר כשר. בשנים הראשונות התאפשר ליהודים שהיו מעוניינים בבשר כשר לייבא את הבשר מדנמרק ומצרפת, אך פתרון זה היה יקר מאוד ורק מעטים יכלו להרשות לעצמם לרכוש בשר מייבא בתקופה זו. בשנת 1936 הוחמר החוק ונאסר על ייבוא בשר כשר.

שלב ב' 1935 – 1936: בידוד חוקי, הגזנות הופכת לחוק מדינה. שלילת האזרחות מהיהודים, פגיעה במעמדם החוקי והאישי. האמנסיפציה בוטלה כליל. שמירה על טוהר הגזע, הפרדה חוקית בין הגזע הארי ליהודים. בשנת 1935 חלה החמרה במדיניות הנאצית כלפי היהודים, פורסמו **חוקי נירנברג**. שכללו את:

❖ **חוק האזרחות** - אזרח יכול להיות רק בן לגזע הארי הנאמן לאידיאולוגיה הנאצית. חוק זה שלל מהיהודים את אזרחותם. שלילת אזרחותם של היהודים והפיכתם לנתינים חסרי זכויות פוליטיות ומשפטיות, הנצחת ההפרדה בין יהודים וארים. לפי חוק זה יהודי לא יכול להיות אזרח גרמניה, ולכן לא מגיעות לו זכויות פוליטיות, ובהן זכות הצבעה ואפשרות כהונה במשרות ציבוריות.

❖ **החוק להגנת הדם והכבוד הגרמני:** איסור על נישואי יהודים וגרמנים. על יהודים נאסר להניף את דגל גרמניה. לפי חוק זה נאסר על נישואין בין יהודים ואריים, ביטול נשואים מעורבים קיימים, הבטחת טוהר הגזע. נאסר על היהודים להעסיק עוזרות בית ופועלים גרמנים, כדי למנוע את עליונות היהודים על הגרמנים וקיום יחסים עם המועסקים. נאסר עליהם להניף את דגל הרייך הגרמני או להשתמש בצבעיו כדי שלא לטמאו.

שלב ג' 1937 – 1938: החוקים שינו את מעמדם של יהודי גרמניה, הם גרמו לפגיעה במעמדם האזרחי ובמעמדם האישי. חוק האזרחות שלל את שוויון הזכויות שקיבלו היהודים במאה ה-19. היהודים הפכו לנתינים חסרי זכויות שאינם יכולים להתגונן מפני האנטישמיות באמצעים משפטיים - הסרת ההגנה החוקית מהיהודים. חוקה אנטי יהודית זו קבעה את הפרדתו של היהודי מהגזע הארי (לא יכלו להתחתן, ולהיות בקשר אישי עם מי שרצו). הגזנות הפכה לחוק מדינה-אפליה גזעית חוקית.

שלב ג' 1937 – 1938: ראשית הפרעות, הנישול הכלכלי והרדיפה הגלויה. **ב 1938 חלה החמרה נוספת במדיניות הנאצים**, הייתה זו שנת מפנה והסלמה. הנאצים נהגו בתוקפנות ובאלימות גלויה. **דוגמאות:**

* **אריזציה** - נישולם הכלכלי של היהודים, שהחל כאמור עוד ב-1933 והוחרף ב-1938. עסקים ורכוש של יהודים הופקעו על פי חוק (לעתים בצירוף מעשי אלימות) והועברו מידי יהודים לידי ארים, יהודים סולקו מן המסחר בבורסה, נאסר עליהם לעסוק כעצמאים במלאכה ובמסחר לסוגיהם, לנהל עסקים ולסחור בירידים ובתערוכות או להחזיק בחפצי אומנות, בתכשיטים ובבגדים יקרים. בשל חוקים ותקנות אלה נאלצו יהודים רבים למכור את עסקיהם או את רכושם במחיר מוזל לבכירי המפלגה הנאצית ולמקורביה כדי לספק את צורכי הקיום הבסיסיים שלהם. לעתים תמורת סכום מגוחך ולעתים ללא כל תמורה.

* ב 5 באוקטובר 1938 בוטל תוקף הדרכונים של היהודים. ולמי שנזקק לדרכון לצורך הגירה הונפק דרכון עם הסימון J. חיוב רישום יהודי/ה בתעודת זהות [J], הוספת השם "שרה" לנשים ו"ישראל" לגברים לצד שמותיהם.

* פעולות שהביאו לבידוד היהודים והשפלתם: החלפת שמות רחובות שנקראו ע"ש יהודים, איסור על גידול כלבים, איסור כניסה לחנויות גרמניות ולגנים ציבוריים וכד'.

* הגברת הלחץ על יהודי גרמניה - נישול כלכלי: סילוקם מכל ענפי המשק - בנובמבר 1938 יצאה תקנה בדבר הוצאתם של יהודי גרמניה מחיי הכלכלה - נאסר על יהודים לעסוק במסחר ובמלאכה. האריזציה הוחרפה.

* **גירוש זבונשין** - גירוש יהודים נתיני פולין מגרמניה ב 1938 [30,000] לעיירה על גבול גרמניה - פולין.

* **ליל הבדולח**

ב-27 באוקטובר 1938

פתחה גרמניה הנאצית במבצע הגירוש ההמוני הראשון של יהודים. הפעולה כוונה נגד יהודים בעלי אזרחות פולנית ובוצעה באכזריות רבה. 18,000 המגורשים - ובתוכם ילדים, זקנים וחולים - גורשו בידי אנשי "ס"ו לעבר הגבול הפולני בקרבת עיר הגבול זבונשין, אך ממשלת פולין לא הסכימה לקבלם בחזרה בטענה כי אזרחותם הפולנית בוטלה עם עזיבתם את המדינה. המגורשים חיו בתנאים קשים בעיר הגבול זבונשין. בין המגורשים הייתה גם משפחת גרינשפן, שעדכנה במכתב את בנה הצעיר הרשל שהתגורר באותה העת בפריז. כנקמה על הגירוש התנקש הרשל במזכיר השלישי של השגרירות הגרמנית בפריז. הממשל הגרמני ניצל התנקשות זו להצדקת פוגרום ביהודים וברכושם בכל רחבי גרמניה - פוגרום ליל הבדולח.

1938 - מדוע הייתה זו שנת מפנה?

מדוע פגת 1938 החמיכה הנאצים את מדיניותם כלפי היהודים?

הנאצים נוכחו לדעת שעל אף הפעילות התוקפנית שלהם כלפי מדינות אחרות, מעצמות העולם אינן מזדרזות להתערב, ולכן הבינו שפגיעה ביהודי גרמניה לא תגרום לביקורת בין-לאומית עליהם.

ההיסטוריונים מצביעים על שני אירועים היסטוריים במדיניות החוץ של גרמניה שגרמו לשלטון הנאצי להרגיש שהוא יכול לעשות ליהודים ככל העולה על רוחו: האנשלוס וועידת מינכן. בשני אירועים אלה הוכח שמעצמות העולם מתייחסות לתוקפנות הגרמנית בסלחנות ובפייסנות.

"ליל הבדולח" בלילה שבין 9 ל-10 בנובמבר 1938

ארגנו פעילי המפלגה הנאצית פוגרום אלים נגד יהודים בכל רחבי גרמניה. במהלך הפוגרום נופצו חלונות בתי עסק יהודיים ובתי כנסת, מבנים יהודיים רבים נשרפו וכמאה יהודים נרצחו. בעקבות הפוגרום נעצרו כ-30,000 יהודים במחנות ריכוז. הקהילה היהודית אף נדרשה, בצעד ציני של הנאצים, לשלם קנס של מיליארד רייכסמארק על הנזקים שנגרמו לגרמניה עקב הפוגרום.